

Művtörténet - Szókratész

Műinterpretáció - képek olvasása

pp Piero della Francesca: Krisztus ostromozása

percentuális ekvivalencia: úgy van ábrázolva, ahogy látjuk

↳ reneszánszban, antik kései görög, római műv.

→ Kennen → adatok

Erklären → térben, korban elhelyezni

Verstehen → megértés

• műv. elméleti belső iskola

• fogalomrendszer - történeti értelmezés

• kompozíció: perspektíva, centrális

• vizuális, kompozíciós

titokzatos sugárzás

pp Giorgione: A vihar

Venecia, Accademia

anya gyermekével, meztelen ↔ Madonna

rom háttérben, vihar közeleg

miért szól a kép?

magánéleti, szubjektív
→ modern

pp Diego Velasquez: Szövönök

spanyol barokk

Arachne története → Ovidius: Metamorphoses (Átváltozás)

↓

sorsbeteljesülés → istenek szeszélye

eredeti vált.

• ~~szövönök~~, Pallas Athene (artés minores, ~~istennője~~)

• csérfes, ügyes, raktartó, hybris

• verseny (P. A. + ~~magasszonnyal~~, aki P. A.-e →

megragyenyítés → Arachne föl akantja magát → P. A.

- kép: minőség ellenőrzés → "meghagyóniul" rajta: pokka változat

ki tudja szebben ábrázolni az adott történetet a máséén

- kidolgozottság: (függő) impresszionizmus
laza → kidolgozottság (fehér)

- ars poetica * manierista

- kkor: 7 szabad művészet * festészet, szobrászat, építészet (←
nem szellemi tevékenység ezek mesterek)

(reneszánsz, barokk)
manierizmus

→ ezek művészetek, szellemi tevékenység

→ tartalom fontossága, téma

concetto → disegno

→ Velasquez

! a disegno is fontos

↳ a "terv" feljegyzése

artés minores ~ maiores
iparműv. képző

Pieter Brueghel: Karossz bukása

- forma * jelentés
- ne legyen külön választva
  - a forma nem járulékos dolog
  - formában való gondolkodás
  - formák létrehozásán keresztül műlehet az emberi tudati tevékenységek, fogalmak. Kognitív.

Fülep
Lajos?
Emléke
a művel-
hetben

ŐSKOR

09.16.

Tudat kialakulása vizuális, plasztikai, architektónikus
Művészet ~ haláltudat primitív = kezdet gondolkodás
"Kézrel való gondolkodás" → formailag → fogalmi gondolkodás
konkrét ↔ absztrakt

Lascaux-i barlang ie. 15000-10000

Altamira } állatok túléléshez
előtte: makaróni rajz vadászati : mágikus rituális mű (Német Lajos)
kezelésminták } gyermeki ontogenezis ~ filogenezis

3%		madár	föld felett	+ tollak, levelek
3%		hal, kigyó	föld alatt	meny
94%		patások	földön	világ föld

terméket

szintetizmus, szétválaszthatatlan pl. ember és neve, ami nem a neve, hanem ő maga.

Montespani medve terméketes medve makkal

1. | agyagdobozokára medvebőr & fej ráhúzva

M = 1:1

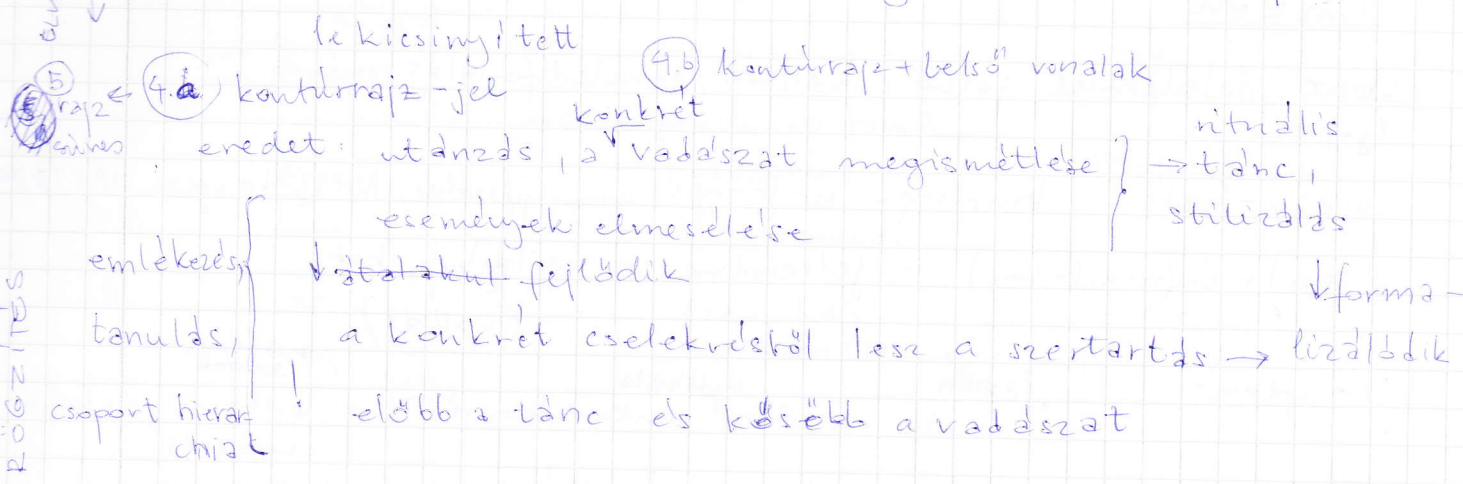

a fejlődési fázisokat mutatja?

1-5
↓
CLUNKATKORZÁS

2. macska $M \sim 1:1$ igaz modell, aggyagból → szobor/plasztika

3. Tuc d'Audoubert barlang bölény dombormű $M=1$

⇒ kommunikáció, hangok, névadás → SZAVAK létre-
jötte nintetikusán (pl. villám - kigyó - narahó)
(nő - lelek - madár)

Női
SZOBROK

Dolni Vestonice

- medve 7 cm → fogalmat leképező „baba”
- sematikus női szobrok 9 cm, realisztikus

↳ anya

- női bábok

Mezini mabarak

- női jelek madárfigurákon
- fej nélküli absztrak nőábrázolás, ninte madár

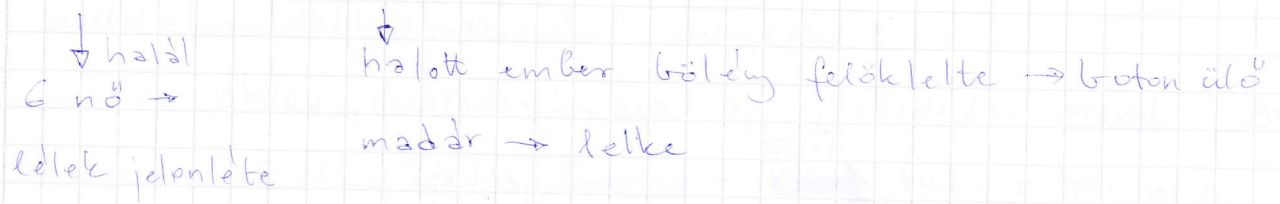
NŐ
MADÁR
↓
LELEK
fogalma

{ el-lelegzik
halott - elhalálos lelek
nő - az élet forrása
madár - levegőben él

{ a lelek ábrázolása
örökvés
(Pekarna)
(La Roche)

El Pindai, Lascaux-i kompozíciók

1. narratív ábrázolás

FORMA → FOGALOM → SZAVAK → VILÁG, LET

(evokatív) „A lét háza a nyelv” Heidegger
forma → kontextus + felidező erő, a világkép leképezése
(egy barlangrajzról néghon látjuk, hogy az, eherrük az élet mikéntjét, „világot ábrázol”).

↓ hangulat, atmoszféra

NÁDKÉVE

shime: földterület jelző, kerítés, terület-foglalás (japán)

oldás - kötés binding - unbinding

Günther Mitschke - AD 12/1974

építmény (nimboldum) - jelrendszer - világkép, hit (szó, irás) (vallás)

Egyiptom

Japán

hubbista

↳ minden ^{hubbista} tekintetben & a közeled, artefactum csatlakozás

↳ növegyi, mulandó

(↔ Eu. hit - anyag marad tudás megmarad - tudás eléri)

Európa: innováció, kreativitás

↳ másolás, utánozás

pl. sinto templom

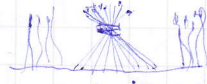
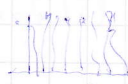
↳ Mircea Eliade: szent és profán → tanulás

(20 évente újra építik)

szimbolika

ritus = területfoglalás mozzanat

káosz teremtetés → kozmosz

szepardció

mikrokosmosz → makros

; konkrét → absztrakt

(→ oszillagészt)

↳ dsszal, ősi

↳ Teremtés-mitoszok:

1. káosz: sötét, nedves, gomolygós, lap nélküli, alacsony nélküli

2. niget keletkezése, nízsd felület, rajta egy eget tartó oszlop →

→ világosság

↳ Egyiptomi ősmítosz

egyiptomi egyszerű meg lett személyesítve

← nádkéve

• Dzsed-oszlop - tartósság
tartás

oszlop = isten

• tetrapylon (négyzetes baldachin) - Hórusz

→ Eu. ligave - közeled re-ligio újra-kötözés, vallás

liktor viszi a keret, ~~fasz~~ - a rend jelképe

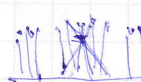
szövetség kötés - isten és ember között: törvény, rend

ÜNNEP

binding - unbinding - ~~binding~~
mesterséges kötés

szent idő
szent hely

ritus @ unbinding

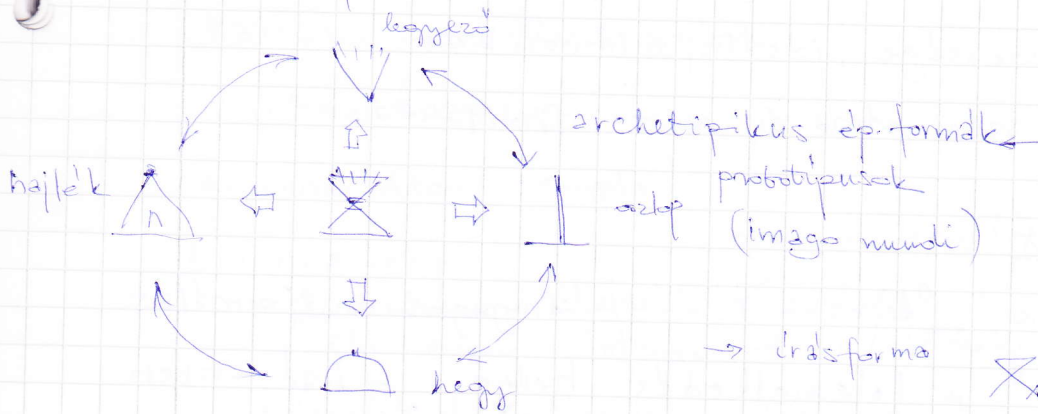
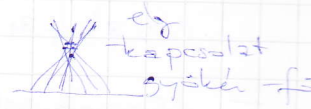
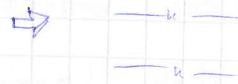
@ elválás, bontás

① megsemmisítés

② építés

pl. mezopotámiai plasztikák

egyiptomi teremtés mítosz az.

templomokban lévő oszlopok (Luxor, Karnach) → istenek
megereten mindig egybeérzés

→ Peter Zumthor:

külső falon hullanak → (tenger) közér

A népség
kemény magvú

területjelző nimbólum: bot náddal, csomó

IRAS • fonogram hangalak
• determinatívum fő
• ideogram fogalom
abstrak

EGYPTOMI MŰVÉSZET

heteronóm: nem kizárólagosan az esztétikai a fontos.

→ alapvető funkció: rituális, mintikus varáz

↳ archaikus magasművésetre jellemző

szobr.: frontális, oldalnézet ép.: linearitás

~8000 év alatt, azonos kénon

életk: változathat
maradandó
halhatatlan
tartós

obidalomtól
eszmé

legjobb { új Birodalom
emlék { Kémi kor

- neolitikus kultúrák Egyiptom helyén pl. Nagada

- festék paletta prebásztrikus kor vége

↳ mezopotámiai hatás

- cserépek
- idológ -
szobrok

Szakkarai fülkés masztaba ← mezopotámiai hatás

- legnagyobb felületek tömege - frontális ábrázolás

jelek összessége, ideális, szimbolikus

szobrászat: szimmetria és merer frontális

monolitikus építmény

- masztaba → piramis (fépess) anyag-transzformáció

- fegy Δ "piramis": a felemelkedés helye fárad → isten

fegyfogó + lélek útja

heteronóm tart. - mágikus, rituális

pl. Hennunu szobra szobrászat - reprezentáció → szakszerű halott kultusz
állandó érték 3000 éven át.

pl. fárad nokra ellátja a piramisban

↳ lélek

↳ titok

↳ mágia

↳ szemnyitás

pl. a alapító

↓
nem gyönyörködés, hanem mágia

Milkerimosz triádja körplasztika i.e. 2520

áldozati tábla - legn. felületek tömege

- ábrázolás irás összefonódása

- szalagkép dombormű → sorolás nem komponálás

- additívitás

- bár van esztétikai minőség, a lényeg a jelrendszer

- lépték, arányváltás - nem tér, hanem rang

- egész felületet kitöltő ábrázolás

Imok szobrok Szakkara 4/5. din.

- realitás, de tipizált összefogott ábrázolás

Közép.Bir. - nem olyan jelentős, mint az ó és az új

- másfajta piramisok

- kockafigura: felhúzott térdrel → posztamens

- szolgaszobrok, uszabi - lélek szobrok

ÖBIR.

Karnak, Memphis

Karnaki Amon-Re templom

Luxor templom

Amarnai Aton-templom

IV. Amenhotep

1. Én Aton
Én Aton

Nofertiti szimbolikus, jelképesen
Totmen rokon műhelye

↓ egyistenhit! Nap leten → művészetre van-e hatás?
titok, után újra politeizmus

Tutankhamon --- Aye --- Horemnes
10 éig uralkodott
gyanus T.

↓ kiléte, a kána
ficsa,
expresszív abstr
ffi-női
~~volt-e nagy~~
hatása

Kirdly Völgye.

Tutankhamon sírját nem rabolták ki

• aranyozott kápolna beukolat

• drszed arlap

• trónosok, elfalutcsont dobor, aranymanik, művészi
dobozok

• Szelket istenné, és lélek nimfolikus szobrok

- Horemhet sírja

- Ramszesek

1. Széthi temploma 19. din.

KÉZEL KOR - PERZSA KOR

Ptolemaiosz

egyiptomi trónai ábr. → birárci műv.
festészet

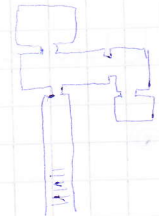
Napóleoni háborúk

újra felfederik

kereskedelem

műkincs → Eu.

nem mérlegelő arányrendszer

4. század

Ka

Ra

Nekhe

MÉZOPOTAMIA

Sumer, akkád, assír, babiloni, perza

- egymáson rétegződése

Mesopotámia Pal/Síria Kisázsia Irán

- Jerikó, Catal Hüyük i.e. 6600 első települések
Műv.

sumér
akkád
iszumér
assír
babilon
hitták
perza
Nagy Sándor

IV-V. - antropomorf edény nyaka

i.e. 9. - neolitikus
diesend

- geometrizáló díszítés Szisza-ból

- kerámiák, idolek

- perzetyomok

↓
agrarius nimfolia

centralitais (egyiptomi linearitás)

Uruk i.e. 3200

sumér

zikkuratok

- neolitikumi esztétika

é.p. - udvar köré nevezett - templon

palota
lakóház

- nádep. / onloforma

permanifikáció } pl. rituális alabástrom
edény Uruk

szob. - egyiptomihoz hasonló, de nem

olyan homogén, realitásabb,

expresszívabb ábr., átt. sematikus

Kéznyitás - kerámia, zsírkő edények, fogabátori köbök

Híres emlékek pl. - Imbugud isten ábr. (→ időjárás) két szarrassal

- Tej friz

- imádkozó pár „szemszobor” →
spirituális tart.?

ekklés → később stilizáltabb

- bikaszobor

→ a helyi „latin” művelt ember olvasza később is

- Uruk-Nanses „A nagy énekes” - grimaszoló

idegen arcjáték → indai ábr.

Assír

AKK AD

- [^]Egyiptom Közép Bír.
- Mezopotámia közepe → egészen folyamanközt meghódították
- harcias nép → ábrázolások
- Sarrukin uralkodó
  - ↓ bronz-feje i.e. XXII. sz.
  - ↓ tömör bronzöntés
  - ↓ kifinomult voralkultúra

- Naram Szil győzelmi szövege

- pecsét hengeres
istenek, gigászok harca
⇒ harcias nép, vallás

→ dualistikus

basu mer

- Zikkrat i.e. XXII. n.

- Gudea szobrai, összefogott tömzsi diolit figura
papi szobrok
- sematikus, expresszív
- női terrakották
- alapzati szögek, szögterelő isten

ORABILONIA

- Hammurapi törvények alapján
- országh

HETTINGER → HUNTER

- Török. mál
- fellegvár, paloták, kertek, alsó - felső város
- oroszán, székely oroszán szimbolika
- bika alakú inkrubon

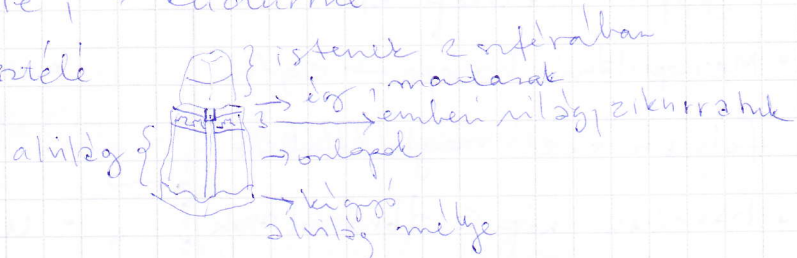
- Mesz-kalam Dug ^{deln} tsisakja
- Pu-abi szja
(királynő) ↓
- csontkerakakos bika-
fejes harfa
- Uri zdszld - faboboz
gyözelmi ünneplés
hatalmi jelvény
i.e. -XXVI- -XXV. sz.

Leonard Wolley - Isomer

KÖZEP BABILON - kassir nép

obeliskusok feltétele, → kudurrük
↓
térbeli értéke

ELAM

- Irán, Kr. e. egyidőben - bronzszobrászat

MITANNI

mai É-Szíria, II. K-Ba, kerámiák

UGARIT

föníciai jelenlét, Baal isten

ASSZÍR

- kereskedő telepek, később jöttek a hódítások
Tamaszu - emberfeji szárnyas oroszlán

Nimrei könyvtár

magas szírnak
homogén, művészi kult. stílus → Egyiptomi kultúra
- legnagyobb felületek egyben mérhető

II. Assur király elfoglalja Egyiptomot

- dombormű
- mázas kerámia dekoráció
- elefántcsont égy / trón

ÚJ BABILON

Istar kapu, oroszlános kapu
muskussin

templom, és felvonulási tér

↳ föld alatt és földszinten is

Nabokodonozor Ⅱ @ Szemiramisz

→ nem boldog ellen, kultúra örök, ele-
függőkertje
poros

PERZSA

Darius = Dávidosz

ninevetti üregzománcból beavat szereplő, két szárnyas
szfinxszel Ahura Mazda szárnyas napja alatt

Persepolis

- legnagyobb felületek töredéke
- szászai díreket ábrázoló dombormű VI-V. sz.
- ~ görög szemlélet is
- bikafejes orlopfo Dariusz palotájából
- ötvösművészet, aranyműveltség arany ruhák
- o Az isszoszi csata Nagy Sándor győzelmének festmény mozaik másolata

PAKTUS

~ Római B. időben iszasszamidák

PREHELLEN MŰV.

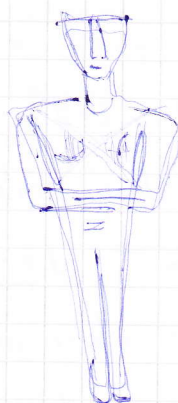
Kljkádikus	Kréta	Mükénéi	kultúra
neolitikus	kreskedő	akkaj (→ hellén)	
	kaldz	szarazföldön	
		elfogl. nyugatokat →	
	1. európai magask.	krétai-mükénéi kult.	
	akkaj (→ hellén) ok előtt	hellénikus kultúra ← balkáni	
	neolitikus agyagedély	kultúra	

Kljkádikus

-! márvány szobrászat, modern forma felfogás, modern műv. példája lett

- kifinomult

- trónon ülő
hárfa ülő
figura

idolok

Istenek → talpzon
maszk szerű arc

Kretai

Sir Arthur Evans

Knosszoi palota

lineáris A i B írás

↓
nem megfejthető

↓ kretai - műkehei korszak

↓ - bikangróds dombormű

Egyiptomban ismertek

élet, boldor hadjáratok nyomán

, kettős bárd

Klenis

Római Bír. ábr.

- perspektivikus

- lebegő perspektivikus, nézges, nízges perspektíva

- impresionistikus alapsíki töredzettség

* testszerűség, plasztikusság, alapsík pálómozaik

(vizuális képesség kielégítése)

- nem mind művészi

- ornamentikás

- harc jelenet - nimfák

- helleniztikus pántorj.

- kő, kaus mozaik

- állatok ábr. - egzotikum
Nilus fauna pl.

- néha falon

- hétköznapi jelenet

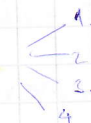
pl. horogszat

~ legnagyobb felületek t.

Az római coata

Pompei-i másolat rövidülés, testszerűség

- falmozaik - építészeti ornamentika

- falfestés [⊕] stílusok : Pompei-i

①. helleniztikus díniő festés, strukturált,
nem bír meg a síkot; tükrök, párkányok
technikus

②. díniő falsíkot, távlatot ábr. pl. penyőtől való
térbeliség, térbeliség ionik perspektíva

③. filigrán, elrajzolt, & realisztikus formák
tagolnak + ablak → távlati térbeliség

④. ép. formák → groteszk ^(barlangi)
eredeti pl.) (→ Raffaello
formai karakterek árnyékolt keretek,
a festések síkok → figurák

(pl.) Augustus domja - Maszkot terme

- Domus Aurea ~ 4. stílus

- Livia római háza ~ 2. stílus

Argosz díszetei

az festett oszlopok közötti terek — koherens is lehet
— nem koherens

PROVINCIAK

E-Afrika

Pl. Pido-Aeneas

Pannónia provincia

Szíria

Petra

percentuális ekvivalencia, meretebb

Helioopolis / Balbek

KORA KERESZTYÉNY ÉS BIZÁNCI MŰV

katakomba festészet

→ tenor / recessio

Capella Greca

Priscilla Katakomba

hangatlanság

Maria

10. század

szimbolikus, jelzés,

de a korai eszközöket

?
de funkció!

Krisztus
eszméje

használták x

↳ (testben)

nem a formán van
a hangsúly

táblatos figurális ábr., de

hiányos tere → eszméi

plasztikus x szimbolikus

szimbolikus cell. realisztikus eszközökkel?

nem vetkőzi le az antik előképet, akkor sem ha
sematikus, mintszere.

(→ Bizánci m.)

San Pietro e Marcellino katakomba

eucharisztikus lakona - fractio panis

↳ misztérium
vallások

Via Latina katakomba - Herkules hídra
||
hit és gonoszság

↳ szimbolika ját
átvezetik

tp. ecclesium → martrium

korai szentföldi
templomok

bazilikális
centrális
longi tudirányú lesz

- fény szerepe ↑

↳ térhez tárok elmosódnak

Isten = legfinomabb fény

fény + hol jelen van, mindent megjelenít
számképes dolgokat érzékelhetővé tesz

tér - fény által van, anyag nem fontos

↓ ikonográfia - arany
festés

ÉR. STB.

Hagia Sophia

Santa Constanza

San Vitale

Turnamouh stb.

PL
Dogmatikus szarkofág

Elefántcsont ereklyetartó ládika

Rekulerangelladuma

planimetria - perspektív

Arossanoi Codex Purpureus, Szíria

Belen Genesis kódex ↑ - Szt. Márk

- Rebekka és Eliza - Krisztus / Parabola Pilátus előtt
tal.

SZÍRIA

KOPT

Krisztus és Szent Mennye

expresszív

baniti templom freskói

síkesebbé

Ravenna Galla Placidia

erős kontúrozás

Szt. Lőrinc templom

→ bizánci festészet hat

- ↓ - a perspektivikus és perspektivikus elemek
| - a technikus alkalmazás
→ - tömeg / anyag leplezése → fel, látvány

S. Appollinare Nuovo

San Vitale Theodora & Justinianus

térrelhelyezés 2. tagos

keőbb sokkal

(alakok egymás láttára
lépnek)

inkább "székeli dinika" elb.

→ pl. Hagia Sophia

II. Bolgarölő Bazileiosz mozaikja

Kariye Dzsami